

I. LIGNJA

Glavnošći, među njima i obična lignja razvili su zanimljiv način kretanja u vodi. Radi se o nekoj vrsti mlaznog pogona - lignja iz šupljine u plaštu izbacuje vodu pod tlakom, što stvara potisnu silu, i posljedično dobije impuls u suprotnom smjeru. Vaš zadatak je opisati ovo gibanje pomoću jednostavnog modela.

- (i) Konceptualno pitanje. Nakon svakog izbačenog mlaza, lignja mora nadoknaditi izgublenu vodu usisavanjem jednake mase iz okoliša. Objasnite činjenicu da se nakon cijelog ciklusa lignja ipak pomakne s početne točke. Kosi li se to sa zakonom očuvanja impulsa?
- (ii) Nacrtajte dijagram sila na lignju, i napišite jednadžbu gibanja duž smjera izbacivanja mlaza. *Napomena:* gibanje ne mora biti horizontalno.
- (iii) Pokažite da je u slučaju konstantne brzine mlaza v_m sila potiska $F_p = v_m q$, pri čemu je q maseni protok u kg/s. Izraz za maseni protok možete dobiti dimenzionalnom analizom, ako znate da ovisi o brzini mlaza v_m , gustoći morske vode ρ i presjeku mlaznice A .
- (iv) Ako mlaz traje $t=0.2$ s, kolika je konačna brzina lignje mase $M_L=300$ g koja krene iz mirovanja? Kolika je prosječna brzina? Zanimarite gušenje i gravitaciju u ovom dijelu zadatka! $A=0.3$ cm², $v_m=10$ m/s, $\rho=1050$ kg/m³.
($v=2.1$ m/s, $\bar{v}=1.05$ m/s)
- (v) Kad izbaci svu vodu, lignja se giba bez pogona, a na nju djeluje sila otpora proporcionalna kvadratu brzine (pretpostavite da gušenje djeluje samo kada nema pogonske sile!). Ako je sila otpora zadana kao $F_o = 0.5C\rho A_L v^2$, pri čemu je A_L presjek lignje, napišite jednadžbu gibanja.
- (vi) Kada zbog otpora dovoljno uspori, lignja opet izbaci mlaz i tako započinje novi ciklus. Skicirajte nekoliko takvih ciklusa gibanja, ako pretpostavite da svaki ciklus započinje iz mirovanja.
- (vii) Skicirajte gibanje u slučaju da ne zanemarimo gušenje za vrijeme izbacivanja mlaza (bez računala!).
- (viii) Riješite jednadžbu iz podzadatka (v). Nakon koliko vremena se lignja giba sporije od 10 cm/s? $A_L=10$ cm², $C=0.5$.
($t=10.9$ s)
- (ix) *Dodatni bod* Ako novi ciklus započinje kad brzina lignje padne ispod 10 cm/s, izračunajte i skicirajte put koji lignja prijeđe u svakom od dijelova gibanja. Kolika je prosječna brzina u drugom dijelu gibanja? Kolika je ukupna prosječna brzina?
($s_1=0.22$ m, $s_{II}=19.37$ m, $\bar{v}=1.77$ m/s)